

İBADETLER VE DUA YÖNTEMLERİ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn ve men tebiâhû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

الصَّلَاةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بِمِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ،
وَالصَّلَاةُ فِي مَسْجِدِي بِأَلْفِ صَلَاةٍ، وَالصَّلَاةُ فِي بَيْتِ
الْمَقْدِسِ بِخَمْسِمِائَةِ صَلَاةٍ

es-Salâtü fi'l-mescidi'l-harâmi bi-mieti elfi salâtin ve's-salâtü fî mescidî bi-elfi salâtin ve's-salâtü fî beyti'l-makdisi bi-hamsi mieti salâtin.

İmam Taberânî rivayet etmiş.

“Her şeyin aslını esasını bilip öyle Müslümanlık yapmamız lazım; âyetten mi geliyor, hadisten mi geliyor?” diye, hani şimdi her şeyin aslı, esası soruluyor.

Namaz kıldık. Namazı kıldıran imam efendi, döndü bir konuşma yaptı. Yaptığı ko-

nuşmada; “Allah’a şirk koşmayalım. *Iyyâke na’büdü ve iyyâke nestaîn*, ‘Ancak sana ibadet ederiz yâ Rabbi, yalnız senden isteriz yâ Rabbi!’ Allah’a şirk koşmayın, onun için bir kimse; ‘Yâ Resûlallah!’ derse şirk olur.” diyor.

Şimdi ben “Yâ Resûlallah! diyen insanın, deyiş sebebinin onların sandığı gibi olmadığını biliyorum. Hayâlî bir suç ortaya koyuyorlar, o hayâlî suçtan dolayı da koca cemaati itham ediyorlar.

Peygamber Efendimiz’in türbe-i saadetinde, şebeke-i saadetinin karşısında, o parmaklıkların karşısında elimi açtım, dua ediyorum. Birisi geldi, omzuma vuruyor, bana diyor ki;

“Dua bu tarafa doğrudur!”

Bir kere duanın yönü yoktur.

“Dua o tarafa olur bu tarafa olur!”

Senin kadar biz de biliyoruz; belki senden daha fazla biliyoruz. Sonra büyüklerimiz; “Peygamber Efendimiz ziyaret edildiği zaman kibleye mi dönülmeli Resûlullah’a doğru mu

dönülmeli?” diye bu işin müzakeresini yapmışlar.

Büyüklerimiz demişler ki;

“Resûlullah’a doğru dönülür. Kible arkanda kalır, Resûlullah’a dönersin.”

Neden?

Benim kanaatlerime göre büyüklerimiz evliyâullah olduklarından, ayan beyan gördüklerinden gözlerinden perde kalktığından böyle diyorlar.

Resûlullah’ı görürken arkamızı dönebilir miyiz?

Dönemeyiz. Bunların da gözleri kör olduğundan arkasını döndürmeye çalışıyor. Bunların gözü görmüyor, gözü görmeyince; “Kibleye dön!” diyor.

Canım, Kur’ân-ı Kerîm’i okumuyor musunuz?

فَإِنَّمَا تُولُوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ

*Fe eyne mâ tüvellû fe-semme vec-hu'llâh.*¹ "Yönünü nereye dönersen Allah orada."

Allahu Teâlâ hazretleri namazda kıbleye yönelmeyi emretmiş, yoksa her yerde her şekilde dua edebilirsin; yatarken, otururken, yönün o tarafta bu tarafta olabilir. Duada bir istikâmet mecburiyeti yok.

Ondan sonra;

"Resûlullah'tan istenmez!"

Ben Resûlullah'tan istemiyorum, Resûlullah'a dua ediyorum.

Bu Resûl-i Edîb'ine ezanın arkasından her zaman dua etmiyordunuz mu?

اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ
مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا
الَّذِي وَعَدْتَهُ

Allâhümme rabbe hâzihi'd-da'veti't-tâmmeti ve's-salâti'l-kâimeti, âti Muham-

¹ 2/Bakara, 115.

medeni'l-vesîlete ve'l-fadîlete ve'b'as'hü mekâmen mahmûdeni'l-lezî vead'teh.

diye, dua etmiyor muyuz?

Resûlullah için istemiyor muyuz?

İstiyoruz.

Sonra hadîs-i şerîfler var; bu hadîs-i şerîfleri bizden önceki alimler yazmışlar. Bunlar eski kitaplar, biz bu kitapları hazır bulduk, kendimiz uydurmadık ki.

Alimlerimiz oralarda hadis naklediyorlar; hadislerde deniliyor ki;

“Resûlullah kendisine sâlatu selam verildiği zaman alır.”

Efendimiz kendisi buyuruyor:

“Bana birisi sâlât ü selâm ettiği zaman Rabbim bana ruhumu iade eder; ben onun cevabını veririm.” diyor.

Resûlullah Efendimiz kabrinde haydir, içinde hay olan insana ben; “Yâ Resûlallah!” demez miyim?

Derim.

“Yâ Resûlallah, şefaath!” derim.

Şefaata var mı?

Var.

Âyet-i kerîmede var mı?

Var.

Allah'ın müsaade ettiği kimseler şefaata edecek, peygamberler şefaata edecek, şehitler şefaata edecek, alimler şefaata edecek; hadisler var.

a. Ya Resulallah Demek Şirk Değildir

Ben Resûlullah'ın cemalini görerek;

“Yâ Resûlallah! Ben senin âciz, nâçiz bir bendenim, uzak diyarlardan buraya geldim, birçok arkadaşım bana selam yüklediler, onların selamlarını sana tebliğ ederim. Yâ Resûlallah! Bize şefaata eyle. Yâ Resûlallah! Bizi mahrum bırakma!”” desem, bu şirk mi?

Değil.

Biz taşa toprağa tapmıyoruz, insana tapmıyoruz; onun Allah'ın resûlü olduğunu biliyoruz, niye “yâ Resûlallah!” deyince şirk olsun? Bir mezhepte tutturmuşlar, bunu yapıyorlar.

Yanımdaki bana omuz vuruyor. Herhalde böyle sarıklı görünce bana kızıyorlar. Hoca oldu mu sarıklı oldu mu dehşetli kızıyorlar. Artık kedi gibi sürtünecek yer arıyor. Ben de ne yapayım, gülüyorum.

Arkadaşımız bize su getirmiş. Yorgun öküzün sabana baktığı gibi bakıyorlar.

Bu benim talebem, beni seviyor. “Hayır olsun.” diye getirmiş. Bizim hacı babalar kalkarlar, bardak bardak suyu doldururlar, ellerine alırlar, herkese götürürler. Bunu hayır olduğundan yapıyor, ne kızılıyorsunuz?

Müslüman kardeşinim, caminin içinde namaz kılmışız, hüsn ü zan etsene!

Hayır, bulsa ciğerini sökecek. Düşman düşman bakıyor, omuz vuruyor, kızıyor. Allah ıslah etsin.

Burnunu karıştırıyor karıştırıyor, ufalıyor ufalıyor, ondan sonra fırlatıp atıyor.

Bu namaz oldu mu ya!

Böyle pis namaz olur mu ya? Sen kendi terbiyesizliğini düzelt! Bizim sakalımıza karıştır...

İmam, es-selâmü aleyküm ve rahmetullah diyor, ben de es-selâmü aleyküm ve rahmetullah diyorum. Biz mezhebimizde imama uyarız; imam, es-selâmü aleyküm ve rahmetullah deyince biz de selam veririz. Sen niye duruyorsun, sen de selam ver.

Hayır, o es-selâmü aleyküm ve rahmetullah diyecek, ikinci de biz de şey duracağız.

Biz onlara;

“Sen niye imama uymuyorsun? demiyoruz.

“Allahu ekber” dediği zaman eğiliyoruz. “‘Allahu ekber’ dediği zaman kalkıyorsun, niye şimdi imama uymuyorsun?” demiyoruz ama o bize karışıyor.

“İmamla beraber selam vermiyor!”

İmamla selam vereyim de; senin yüzünden mezhebimi mi değiştireceğim be cahil adam!

Nunu İmam-ı Âzam Efendimiz, mezhebimiz kararlaştırmış; şimdi ben burada senin yüzünden mezhebimi mi değiştireceğim?

Sen İmam-ı Âzam'dan daha mı bilgili bir insansın?

Değilsin! Sana ne o zaman?

Benden daha mı tahsilli insansın?

Öyle de değilsin.

Haddini bil o zaman!

Burası Mekke-i Mükەرreme. Buraya çeşitli mezheplerden bir sürü insan geliyor; hak mezhep olunca ses çıkarma, kardeş olarak hoş gör.

Biz Allah'ın misafirleriyiz, sıradan insanlar değiliz. Elhamdulillah bizim sıfatımızda, *Duyûfu'r-rahmân* yazılı; biz Allah'ın misafirleriyiz. Sen bize omuz atarak kızacağına kendin terbiyesizliğini düzelt!

Namazın içinde burun kurcalanır mı?

Bir insanın ağzına kırık gelse, "tüh" yapsa namazı bozular, namazı bozular.

Namaz bu ya, oyuncak mı?

Ağzına ekmek kırığı, yiyecek gelse ondan sonra da "tüh" yapsa -açın kitaplarımızı öyle yazar- namazı bozular.

Namazın bir ciddiyeti var. Oynarlar, saçlarını düzeltirler, takkelerini, sarıklarını düzeltirler, kaşınırlar.

b. Müslüman Kardeşini Hoşgörüp Buğz Etmek

Amel-i kesîr, kesîr kesîr kesîr. Namaza mugayir bir sürü şey oldu. Bizde amel-i kesîr namazı bozar; bizim mezhebimiz daha ciddi.

Sonra biz bunları kendimiz uydurmuş değiliz. Onlar bizi “Türk” diye, “Arapça bilmiyor” diye bir şey bilmiyor sanıyor.

Biz Arapça bilenlerin mezhebine tâbîyiz. Arab’ın hası olan, seyyid olan mübarek insanların yolunda gidiyoruz. Kendimiz koymuş değiliz ki.

Mısırlıya bir şey demiyorsun. Kimisi “Allahu ekber” diyor, ellerini salıyor, Faslılar, Allahu ekber diyor, ellerini bağlıyor. Kimisi elini göbeğinin altına koyuyor. Hoş gör!

Mısırlıya bir şey demiyorsun bize gelince ne dürtüyorsun? Senin askerin postalla camiye giriyor, postalını çıkarmıyor. Yüz numara da abdest almaya onunla giriyor, ondan sonra

camiyeye giriyor; ona bir şey demiyorsun, gelmişsin bize, din kardeşine buğz ediyorsun.

İslâm'da böyle bir şey olmaz ki!

Evet, sohbeti çok uzatmışız, ama şeytan taşlamak lazım. Mekruh vakit girmeden şeytan taşılayacağız.

Allah hepinizden razı olsun. Allah bizi edepli kul etsin, sevdiği kul etsin, sevmediği kul olmaktan korusun. Her işimizi rızasına uygun yapmaya muvaffak eylesin. Rızasına uygun ömür sürmeyi nasip eylesin. Huzuruna sevdiği razı olduğu mü'min-i kâmil kullar olarak varıp cennetiyle cemaliyle müşerref olmayı nasip eylesin.

Bi-hürmeti esmâihi'l-hüsna ve bi-hürmeti habîbihi'l-mücteba ve bi-hürmeti haccı ve umre ve bi-hürmeti emâkini'l-mukaddese ve bi-hürmeti ezmineti'l-mübâreke ve bi-hürmeti esrar-ı sûreti'l-Fâtiha...

SORULAR CEVAPLAR

Soru: Bir ticarete bir maldan en fazla ne kadar kâr alınabilir? Bugünkü serbest eko-

nomiye göre bin liralık bir mal, beş bin liraya satılabilir mi? Malın vadeli olmasını da göz önüne alarak soruyu cevaplandırabilir misiniz?

Cevap: İslâm'da maktû bir kâr haddi yoktur. "Malı şu kadara aldın, yüzde otuzdan fazla kâr edemezsin, bu böyle gider." filan gibi bir maktû yüzde nispeti kitaplarda yoktur. Malın satış fiyatı, serbest piyasa şartlarına bağlıdır.

Bir mal alıyorsun, malın depodayken hiçbir kâr yapmıyorsun; "Malım artsın." diye depolanmış, fırsat kollamaca durumu değil. Bir felaket olmuş, don olmuş, başka yerlerdeki o tipten malın hepsi donmuş. Veyahut bir âfet gelmiş, hepsi kırılmış; senin malının fiyatı çıkmış. Beş misline de çıkabilir, on misline de çıkabilir.

Bir ara Türkiye'de kolera oluverdi, hatırlıyorum ben; limonun tanesi astronomik rakamlara çıktı.

Neden?

"Limon suyu koleraya iyi geliyor." dediler, salgın hastalık da var, ölüm de var. Kasa-

sı bilmem kaç bin liraya çıkıverdi. Halbuki her zaman herkesin basit paralarla aldıkları bir şeydi. Piyasa rayiçlerine göre; “Ben bunu yüzde yirmiden fazlasına satamam.” diye bir şey yok. Normal bir piyasanın talebine göre bir miktardan yapabilirsin. Malın kârını koymakta ana ölçü; konuyu bilmeyen müşteriye aldatmamaktır. Bunu bir misalle kendim anlatayım:

Hanım bana terzi levâzımatı listesi verdi. 20 cm’lik fermuar, 3 tane çıt çıt, bir tane masura, iğne, düğme; bir liste verdi. Ben de gittim Ankara’da hemen yolun üstünde, perakendeci gibi bir dükkândan almaya başladım.

Şu var mı?

Var.

Ne kadar?

Şu.

Şu var mı?

Var.

Ne kadar?

Fiyatı Şu. Böylece ben bunları aldım. Listenin üçte birini aldım, üçte ikisi onda yokmuŐ; “Bu yok, bu yok.” dedi.

Pekl, bu sefer ben de; “O olmayanları alacağız.” diye karşı taraftaki bir çarŐının içinde başka bir dkkna gittim. Fakat “Olmayanları alacağız.” derken aldıklarımın fiyatının karşı tarafta alçakça fazla miktarda olduğunu gördüm. Aldatmak tarzında, hiç olamayacak Şekilde.

Onun zerine tekrar öbür dükkana gittim; “Bak, ben aynı marka malı Şu fiyata buldum , sen bunu bana çok fazlaya verdin.” dedim.

Mesela bir liralık Şeyi beş liraya vermiŐ; çok fazla. “Çok fazlaya verdin. Ya bunu bir liraya say, paramın üstünü bana geri ver; ya da malını geri al.” dedim.

Ne malı geri aldı, ne parayı geri verdi. Ben de onun üzerine belediyeye gittim dedim ki; “Burada bir aŐırı aldatmaca var, ben de mağdurum.”

“Beyefendi, biz bir Şey diyemiyoruz.” dedi.

Öylece kaldı, Allah'a kaldı.

Böyle bir satışı “aldatma” derler. Aldanana *ğâbın/mağbûn* derler. “Malı bilmiyor, piyasasını bilmiyor.” diye bir fiyat veriyor, astronomik bir fiyata satıyor. Ondan sonra da adam ah ediyor, vah ediyor, pişman oluyor. Böyle bir satış helal değil! Böyle bir durumda, alan kimse bu satıştan dönerse ötekisinin dönmeyi kabul etmesi lazım. Berikisinin de dönmeye hakkı vardır.

Bu bakımdan aldatma olmayacak ama şurada portakal beş yüz lira, orada sekiz yüz lira. Bu Washington, bu ilaçlı, bunda hiç kurt yok, bu daha sulu, bu biraz don yemiş, daha ucuz. Tabi malın kalitesinden dolayı fark olur. Veyahut da; “Ben yüzde yirmi beş kârla, yüzde otuz kârla satıyorum; bunun fiyatı dört yüz liradır, sekiz yüz liradır.” dersin.

“Aşağı olmaz mı?”

“Aşağıdan veremeyeceğim ama daha ucuzları var; istersen git, oradan al.” dersin.

“Ben mostura yapmıyorum, iyilerini seçip arka tarafa koymuyorum; onun için bu fiyatı veriyorum, alıyorum.” diyebilirsin.

Demek ki istediği fiyatı söyleyebilir ama normal piyasada piyasanın şartlarını bilmeyen bir kimseyi aldatmak olmaması şartıyla istediği fiyatı söyleyebilir.

Bu serbest ekonomideki malın, vadeli olmasını göz önüne alarak soruyu cevaplandırabilir misiniz? diye sormuştu.

Malın vadeli olması ve sistemin faizli olması dolayısıyla -ekonomik sistem faizli bir sistemdir- ve faizin nispeti kadar mallara, maliyete faiz eklenmektedir.

Adam bir mal aldığı zaman bankadan kredi alıyor, bankaya o parayı faiziyle verecek, onu da maliyete katıyor; ondan sonra satış fiyatını ona göre tanzim ediyor.

Binaenaleyh peşin paraya almış olsaydı ucuza mâl edecekti, daha ucuza satacaktı; faiz, fiyatın yükselmesine sebep oluyor. Böyle bir faizli sistemde fiyatlar faiz nisbetinde yükselir ve her ay paranın değeri düşer.

Paranın kağıdı üzerinde bin veya on bin veya yüz bin yazmasına aldanmayın. O ağzı açık benzin tenekesi gibi uçar gider. Para yüz bin olarak kalmaz. Senenin başında elinde

yüz bin lira varsa senenin sonunda da elinde yüz bin lira var ama bu hayalî yüz bin liradır, aslında o on bin liraya inmiştir veya yirmi bin liraya inmiştir. Hakiki iş yapma kabiliyeti bakımından bu da bir halkı aldatma ve oyun tarzıdır.

Bunu, ekonomiyi bilmeyenler fark edemiyorlar, halk da buna aldanıyor, para biriktiriyor. Zavallı ihtiyar kadınlar, paralarını koyuyorlar, biriktiriyorlar; dul kadın. Ondan sonra götürüyor bakıyor ki parası hiçbir işe yaramaz bir para yığını hâline gelmiş, yazık, mahvolmuş.

Ekonomik sistem faizli sistem olduğundan, para da kendisinin değeri olan bir para olmadığından aldatıcıdır. Altın, kendisi değerli olan bir şeydir, gümüş kendisi değerli olan bir şeydir ama para bir kağıttır, onun kendisinin bir değeri yok, sadece lafı var, adı var, "bu yüz bin" diyorsun.

Bu kağıt yüz bin mi?

Yüz bin.

Bu da kağıt, aynı boyda; bu kaç?

Bu da yirmi bin.

Bu da aynı boyda, bu kaç?

Bu da beş bin.

Hoppala! Ebatları aynı fakat itibarları farklı; hepsi de sadece bir kağıt. Bu bir ekonomik oyundur ve aslında bir ekonomik zulümdür.

Biz dergilerimizde ve yayınlarımızda müslüman kardeşlerimizi bu oyuna karşı daima ikaz ettik.

Dedik ki;

“Bu enflasyon ve bu para bir hiledir. Ekonomik sistem, bankalar, sizin cebinizden parayı alıyor. Bu paranın bir kısmı devlete gidiyor bir kısmı bankalara gidiyor. Ama senin elinden, senin rızan olmadan, paranın değeri sönerek, yok olarak, uçarak alınmış oluyor. “Buna karşı tedbir alın.” dedik.

Böyle bir ekonomik sistemde siz mal alıyorsunuz, ondan sonra vadeli satıyorsunuz; bir sene vadeli mal satıyorsunuz, altı ay vadeli mal satıyorsunuz. Altı ay sonra eğer o adam sözünde durur da senetlerini öder de size tam aldığı malın, metanın parasını geri verirse siz bu paraları toplayıp gidip toptan-

cıdan tekrar o malı dükkânınıza koymak üzere almak istediğiniz zaman, bakıyorsunuz kâr da koyduğunuz halde ilk senenin başındaki kadar malı dükkânınıza alamıyorsunuz. Sermayeniz uçuyor, kayboluyor.

“Ekonomik sistem, bu faizli ekonomik sistem” dediğin, soruyu sorana bunu gösteriyor.

“Malın vadeli olması da göz önüne alınarak bu sistemde kâr haddi nasıl olacak?” dedi.

Kâr haddi, bütün bu tehlikelerden tüccarı koruyacak bir nisbette olmalıdır; tüccarın buna hakkı vardır. Çünkü ticaret bir meşrû İslâmî muameledir.

Peygamber Efendimiz ticaret yapmıştır, kervan işletmiştir, mal satmıştır, mal getirmiştir. Buradan götürdüğü malı Suriye’de güzel bir yerde satmıştır. Oradan aldığı malı buraya getirmiştir. Hatice anamıza kervanından kâr sağlamıştır.

Ticaret normaldir, özgürdür, peygamber mesleğidir.

et-Tâcirü's-sadûku'l emîn mea'n-nebiyyîne ve's-şühedâ. “Emniyetli, güvenilen, doğru sözlü, dürüst iş yapan bir tüccar; kıyamet gününde peygamberlerle, şehitlerle beraber olacak.” diye hadîs-i şerîf vardır.

Onun için ticaret meşrûdur. Ticaret de kâr yapmak için yapılır. Onun için kâr koymaya hakkı vardır. Kârı da kendisinin sermayesini aynen korumaya yeteceğinden ayrı, kendisinin geçimini de sağlayacak ve bir de kendisine daha başka atılımlar için kâr sağlayacak bir sistemde yapmaya hakkı vardır.

Tüccar bu sene kâr eder, bir dahaki sene bir zarar eder, sarsılır ama evvelki sene kâr etmesinden onu geçiştirir; dükkânı yine hizmete devam eder. Yoksa tüccara; “İlla yüzde otuz kâr yapacaksın.” dediğin zaman, bu sene yüzde otuz kârla malını satar da öteki sene hadi bakalım bu tüccar yüzde elli zarar etti; “Ey Ahali, çıkın bakalım bunun zararını ödeyin.” dediği zaman kimse parasını ödüyor mu? Ödemiyor.

Binâenaleyh tüccarın kendisini koruyacak kadar, sermayesini arttıracak kadar, yaşamını devam ettirecek kadar bir pay koymaya hakkı

vardır. Bu ekonomik sistemde enflasyonu da hesaba katmak, vadeli satışlarda fiyatını ona göre istemek hakkı vardır; bu onun meşrû hakkıdır.

Bu sadece benim görüşüm değildir. Fıkıhtan anlayan ulemanın toplantılarında bu meseleler bahis konusu olduğu zaman varılan sonuçlar budur.

Hocam, bununla ilgili olarak müsaade ederseniz satmış olduğumuz maldan bir fiyat listesi çıkarabilir miyiz? Daha olmadı, peşin fiyatı şu kadar diyebilir miyiz?

Böyle bir fiyat listesi çıkarabilirsiniz.

“Bir ay vadeli şu kadar, iki ay vadeli bu kadar, altı ay vadeli bu kadar” diye çıkarabilirsiniz.

Bunu faiz olarak değerlendirmek mümkün mü?

Hayır, ortada faiz olacak bir muamele yok, sadece bir liste var. Evet, bu meşrûdur.

“Şu buzdolabı veyahut şu otomobil veya şu çuval peşin alırsan şu fiyatadır, üç ay vadeli ödeyeceksen şu fiyatadır, bir sene vadeli ödeyeceksen şu fiyatadır.” demeye bir tüccar-

rın Őer'an hakkı vardır. O fiyatı, değişik üç liste halinde, üç tane dört tane olarak duvara asmaya ve sözle söylemeye hakkı vardır. Çünkü henüz alış veriş olmamıŐtır. Bunlar birer tekliftir. Müşteri bakacaktır, istediğini tercih edecektir.

“Peşin alsın; beni de kurtarsın, kendisi de kurtulsun.”

Peşin almaya hakkı vardır. Binâenaleyh alış veriş olmadığı için iki tane, üç tane fiyat olmasının Őer'î bir mahzuru yoktur. Ama alış veriş bittikten sonra; “Ben üç ay vadeyle bu çuvalı beş yüz bin liraya aldım.” dedi.

Tamam mı?

Tamam.

“Yükle, malı gönder.”

Malı gönderdi; o da borçlandı, fatura da kesildi. Bu satış bitmiŐtir. Bu satış bittikten sonra bu fiyatta oynama faiz olur. Çünkü satış oldu.

Satış oldu, Şimdi sen hata iŐledin, adam sana gelse dese ki;

“Arkadaş; ‘Ben bunu senden üç ay vadeyle alacağım.’ demiştim ama üç ay içinde ödeyemem, ben bunu bir senede ödeyeceğim!”

“O zaman fiyat şimdi sekiz yüz bin lira!” diyemezsin.

Neden?

Çünkü vade farkından dolayı fiyat farkı koyuyorsun. Bitmiş olan alış veriş fiyat farkı koyuyorsun; bu düpedüz faizdir, bunu yapamazsın!

Alış veriş yapmadan önce her türlü konuşma caizdir. Hatta biz kendimiz bile yapıyoruz. Gidiyoruz bir yere; “Bunlar kaç?” diyoruz, inceliyoruz, ölçüyoruz, biçiyoruz, tartıyoruz.

“Bu mal kaç?”

Sekiz yüz yirmi beş lira.

Altı yüz bin lira olmaz mı?

Olmaz!

Ben bunu başka yerde daha ucuza alabilirim ama işte buradan almaya mecburum.

Ben bu işin yabancıısı değilim. Gel şunu altı yüz liraya yap.

Altı yüz liraya olmaz ama madem sen yabancı değilsin sana yedi yüz elliye vereyim.

Yok canım, yedi yüz elli çok büyük paramı?

Hadi bakalım, ikimizin ortası olsun; yedi yüz!”

Bakın, kaç tane fiyat konuşuluyor; konuşulur.

Pazarlık İslâm’da olmayan bir şey değildir, vardır. Daha henüz ortada alış veriş olmadığı için bu pazarlık yapılabilir. Olup bittikten sonra; “Sen bunu geç verecekmişsin üç ay geçiyor, daha fazla geçiyor; o zaman fiyatı değiştirelim.” diyemezsin.

Çünkü borçtan dolayı, vade farkından dolayı fiyatı değiştiriyorsun; bu faiz olur.

İnceliği anlatabildim mi?

Alış veriş olmadan önce yazabilirsin, konuşabilirsin; alış veriş bittikten sonra kilitleniyorsun. O da kilitleniyor sen de kilitleniyorsun.

“Ama veremiyor!”

Veremiyorsa veremiyor. Sen tedbirini ona göre al. Sen de ona başka bir şey de, nasıl bilersen yap ama böyle yaparsan faiz oluyor.

“Hocam, böyle şeyler oluyor. Diyelim ki üç ay vadeli vermişim, günü geliyor, adam yüzüme bakmıyor. Günü geliyor, o hafta imkânları yok. Ben üç ay değil de dört ay olsa tahammül ederim. ‘Üzerini vereyim.’ diyor, onu kabul etmiyorum.”

Veremezsin, alamazsın; faizdir.

Biz de diyoruz ki; “Bundan sonra alacağın bir şeyi vadeli aldın. Diyelim üç ay vadeli alacaksın, üç ay vadeli aynı fiyattan alamaz. Bir ayı da; ‘Benim orada kaybım olmasın.’ diye sen bana iki aylık çek ver.”

Tamam karşılıklı konuşulabilir, olabilir.

Soru: Uzun yıllar namaz kılmayan bir insan namazlarını kaza etmeye başladıktan sonra, bitiremeden ömrü vefa etmeyip ölse geride kalan namazlarını Allah affeder mi?

Cevap: Allah'ın işini kullar bilmez. Yalnız biz hadîs-i şerîflerden, din kitaplarından bildiğimizi söyleyebiliriz.

Allahu Teâlâ hazretleri kulların mükâfâtını niyetlerine göre veriyor. Bunun niyeti ödemek olduğu için ve bir insan bir şeye niyetlenip yapamazsa bile yapmış gibi Allah'ın ona mükâfât verdiğini, Peygamber Efendimiz'in bir hadîs-i şerîfinden bildiğimiz için; "Allah bunu affeder." diyebiliriz.

Affetmek bizim işimiz değil, Allah'ın işi. Ama kânûn-i ilâhîyi bildiğimizden böyle diyebiliriz.

Bir insan; "Ben yarın hastaneye gideceğim, hapisaneye gideceğim, mazlum veya hasta filanca kardeşimizi ziyaret edeceğim." dese, bu bir iyi iş yapmaya niyet etmektir.

Ve men hemme haseneten.

Bir haseneyi, bir iyiliği yapmaya niyet etmiş bir insan, bunu yapmaya niyet eden bir insan, ertesi gün yapamazsa ne olur?

Allah ona yapmış gibi sevap verir. Hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz; "Verir." diyor, bildiriyor.

Onun için biz bunu böyle kabul ediyoruz.

Bir başka hadîs-i şerîfte şöyle bildiriyor:

Seferde ordusuna diyor ki;

“Bu gün aranızda olmayan, sefere sizinle beraber gelememiş olan, savaşa katılamamış olan, Mekke’de kalmış olan, Medine’de kalmış olan öyle ashabım var ki siz bir tepeye çıktıkça, yoruldukça, bir vadiye indikçe, bu yolculuğun meşakkatini çektikçe, sevap kazandıkça onlar da sevap kazanıyorlar.”

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ كَانَ فِي غَزَاةٍ، فَقَالَ: «إِنَّ أَقْوَامًا بِالْمَدِينَةِ
خَلَفْنَا، مَا سَلَكْنَا شِعْبًا وَلَا وَادِيًّا إِلَّا وَهُمْ مَعَنَا فِيهِ،
حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ.

“Mazeret onları engellemiştir. Gelmeye niyetleri vardı gelediler ama sizinle gelmiş gibi Allah onların da defterine yazıyor.” diyor.

Buradan da biliyoruz, demek ki bir insanın niyeti iyi olunca Allah onu mükâfâtlandırıyor.

Bir başka nokta:

“Bir insan ödemek niyetiyle birisinden borç para alsa” diyor Peygamber Efendimiz; ödemek niyetiyle, aldatmak niyetiyle değil; “Ben bunun üstüne yatarım da ödemem.” filan gibi değil.

“Ödemek niyetiyle borç alsa ödeyemezse bile Allah onu affeder ve onun borcunu karşılar.” diye bildiriyor.

Buna benzer hadîs-i şerîflerden, Allahu Teâlâ hazretlerinin lütf u ilâhîsini bildiğimizden öyle diyoruz.

Bu, ödemeye niyet etti, ödemeye girişti, ama eceli kendi elinde değil. Allah bunun ömrünü bu kadar yazmış, yarı yolda bunun canını aldı, bu da borçlarının tamamını ödeyemedi. “Ama Allah onun niyetine göre ödemiş gibi muamele eder.” diye biliyoruz din kitaplarından.

Allah *celle celâlühû* güzel lütfuyla muamele eylesin.

Soru: Bir buçuk metre karelik bir tuvalette, tuvaletli banyoda, alaturka tuvaleti

olan bir banyoda gusül ve namaz abdesti alınabilir mi?

Cevap: Bir buçuk metre kare ne demek?

Yetmiş beşe yetmiş olsa yedi kere yedi, kırk dokuz, birebirden fazla ama küçük bir yer olmuş oluyor; bunu onun için söylemiş.

Bu, yerin genişliği veya darlığı şundan dolaydır:

“Bir insan gusül alacağı zaman dar yerde peştamalsiz yıkanabiliyor da geniş yerde peştamal takılması uygun oluyor.” diye, yer bahis konusu edilmiştir. Yer ister bir buçuk metre olsun, ister bin metre olsun, ister üç buçuk metre olsun; “Bir kenarında yüznumara olan yerde gusül abdesti alınabilir mi?” sorusu var.

Netice itibariyle alınabilir; başka alabilecek yeri yoksa alınabilir. Namaz abdesti de alınabilir, gusül abdesti de alınabilir. Yalnız yüznumara olan yerlerde dualar okunamaz; yüznumara var ya, onun için.

نُورًا الْإِسْلَامَ طَهُورًا وَجَعَلَ الْمَاءَ جَعَلَ الَّذِي الْحَمْدُ

el-Hamdü li'llâhi'llezî ceale'l-mâe tahûren ve ceale'l-İslâme nûrâ.

وَتَسْوَدُّ وُجُوهُ تَبْيِضُ يَوْمَ بِنُورِكَ وَجْهِي بَيْضُ اللَّهِ
وُجُوهُ

*Allâhümme beyyid vechî bi-nûrike yev-
me tebyeddu vücûhün ve tesveddü vücûh.*

حِسَابًا وَحَاسِبِنِي بِيَمِينِي كِتَابِي أَعْطِنِي اللَّهُ
يَسِيرًا

*Allâhümme a'tinî kitâbî bi-yemînî ve
hâsibnî hisâben yesîrâ.*

gibi abdest dualarını yapamaz. Çünkü yüznu-
mara olan yerde yapılmıyor; yoksa abdest
abdestir, gusül gusüldür, mümkündür. Ama
eğer sen kendin inşaatı yapmaya muktedir-
sen, evi tanzim etmeye muktedirsен böyle
yüznumaraları ayrı lavabo yapman, yüz nu-
maradan başka yerde banyo yapman iyi olur.

Çünkü Peygamber Efendimiz;

“Yıkandığınız yerde abdest yapmayınız.”
diye buyurmuştur.

Yalnız ben onu şöyledir, diye düşünüyorum:

Eskiden bu teşkilatlar yoktu. Ev ve inşaat durumu, Peygamber Efendimiz'in zamanında o düzeyde değildi, doğrudur; sadece hurma dallarından çatı yapıyorlardı, kerpiçten duvar yapıyorlardı, zemini mermer dökülü vesaire güzel şekilde değildi.

Belki bir insan kum üzerinde yıkanıyordu, değil mi? Zemini toprak olan, kum olan yerde yıkanıyordu belki; o kadar.

Böyle bir yerde affedersiniz insan bir tarafına çiş yapsa, öbür tarafta yıkansa sular oraya sıçrar, buraya gider, derken pislik olur.

Ama şimdi bu yüznumaralar farklı. Alaf-ranga yüz numaralar kapaklı oluyor. Alaturka yüznumaranın da üstüne bir tahta, bir taş filan konulabilse, etrafı yıkansa, pis yere su sıçrayıp da üstüne sıçramasa daha mahzursuz olur. Böyle bir şey olduğu zaman o sıçramaların mahzurları olmuş oluyor. Yoksa gusül ve abdest caizdir.

Soru: Her farz namazın arkasından kaza namazı kılınabilir mi?

Cevap: Kardeşimiz bunu niçin soruyor?

Sabah namazından sonra, ikindi namazından sonra mekruh vakitler var. Bir kere öğleden sonra kılınabiliyor, akşamdan sonra kılınabiliyor, yatsıdan sonra kılınabiliyor.

Sadece sabah ve ikindiden sonra farz kaza namazı kılınabilir mi?

Kılınabilir. O namazların arkasından nafil ile namaz kılınmadığı için bu soruyu sormuş kardeşimiz.

Diyor ki;

“Acaba farz olan şeyi de kılamaz mıyız?”

Kılabilirsin. Çünkü o farzdır. O ötekiler gibi değil; nafile namazlar öyle.

Kerahat vaktinde de kılabilir mi?

Kerahat vakti iki çeşittir: Bir, hiç namaz kılınmayan kerahat vaktidir. Güneşin doğmasından işrak zamanına kadar sabahki bu vakitte insan farz namazı da kılamaz.

Sabah namazı kılamadı, uyudu kaldı, bir mâni oldu, birden bayıldı, uyandı baktı ki güneş doğmuş, abdest aldı ama o vakitte kılamaz.

Neden?

Çünkü o, namaz da kılınmayan kerahat vaktidir.

Bir de “namaz kılınabilen ama nafile namaz kılınamayan kerahat vakti” vardır.

Sabah namazının edasından güneşin doğuşuna kadar ki zaman, ikindi namazının edasından güneşin batışına kadar olan zaman.

Hiç namaz kılınamayan zamanlardan bir tanesi de güneşin tepeye geldiği zamandır. Ona “zeval vakti” diyoruz. Öğlen vakti, öğlen namazındaki zamandan önceki bir miktar zamandır.

Bu miktar ne kadar?

Bazı alimlere göre kırk elli dakikadır, bazı alimlere göre daha kısa bir zamandır. Bazı mevsimlere göre ve bazı bölgelere göre de bu zaman biraz değişir. Gecenin gündüzün uzunluğuna göre, yaza kışa göre de değişir.

O bakımdan biz umumiyetle kırk elli dakika evvelinden itibaren öğle namazından evvel kılmama yönündeyiz. Sabah namazında da güneşin doğmasından işrak vaktine kadarki

otuz kırk dakika kılınmaz; akşamleyin de güneş batarken kılınmaz.

Demek ki güneş doğarken, güneş tepedeyken, güneş batarken hiç namaz kılınmayan zamanlar var. Güneş doğarkenki zaman aşağı yukarı garantili, öğlende ki zaman biraz tereddütlü, akşamdaki çok kısa bir zamandır.

Bir de bunun dışında nafile namaz kılınmayan vakitler var:

Sabah namazı eda edildikten sonra daha güneş doğmamış, o zamanki vakit. İkinci namazını eda ettikten sonra daha güneş batmamış, o zamanki vakitte nafile namazlar kılınamıyor ama farz borçlarını ödeyebilir.

Soru: Bir malın kaç fiyatı olabilir?

Cevap: Bu deminki sorulmuş soru oluyor. “Peşin fiyatına göre, vade fiyatına göre bir malın fiyatları değişik olabilir mi?” demek; onun sorusunu cevaplandırdık.

Olabilir. Satış kesilip dikilip olmadan çeşitli kayıtlar, konuşmalar yapılabilir; olduktan sonra değiştirme yapılamaz.

Soru: Sıkışmış bir tüccardan herhangi bir mal, emsalinin epey altında bir fiyattan satın alınabilir mi?

Cevap: Burada iki durum vardır: Onun o düşkün durumundan istifade ederek malı ucuza kapatmak günahtır.

“Biraz daha sıkışsın da şu malı iyice bir ucuz fiyata alayım!”

Böyle bir duygu, böyle bir ticaret, böyle bir anlayış günahtır, doğru değildir.

Ama adam sıkışmış, para bulamamış, malını satışı çıkarmış, herhangi bir kimse alacak. Kendisi satmaya razı, sen onun başının etrafında akbaba döner gibi dönmüyorsun. “Ölse de bir etini yesem.” diye düşünmüyorsun.

Akbaba döner; hayvancağız sendelemeye başladı mı; “Ölse de şunun başını alsam.” diye gezinir.

Böyle yapmıyorsun ama nasıl olsa satacak, sen böyle bir alış verişi de sevmiyorsun, almasan iyi olacak ama adam da müşteri bulamadığı için kıvranıyor. Aldı, ödeyemediği için sıkışık durumda, nasıl olsa satacak.

“Kardeşim, sen şimdi düşkün durumdasın. Ben böyle şeyleri sevmiyorum ama sana bir iyilik olsun, diye razıysan alayım. Ama başka türlü gönül huzuru olmadan mal almak, mal satmak da iyi olmadığından ben satın almak istemiyorum.” gibi bir duyguyla alınır-sa olur.

Ama baykuş gibi, akbaba gibi onun ölümünü beklercesine davranırsa, öteki duygulardaki insanlar gibi olursa, fırsatçılık olursa o herhalde doğru olmaz. Allahuâlem; Allah insanı kalplerine göre niyetlerine göre değerlendiriyor. O zaman hatalı olur.

Soru: İslâmî partilere zekât verilir mi?

Cevap: Verilemez. İslâmî partilere de verilemez, cami inşaatına da verilemez, hayır derneğine de verilemez. Birisi ölmüş, kefenlenecek; ona da verilemez.

Neden?

Bizim Hanefi fıkımızda ölçü budur. *Büyük İslâm ilmihali*'nde, mezhebimizin kitaplarında yazılan budur, “temlik şartı” vardır.

Zekâtını zekâta müstahak olan kimsenin eline verip ona temlik etme; “Al bu senin malın.” diye verme şartı vardır.

Ölü, alacak salahiyette canlı değildir, salahiyeti yoktur ki ölünün kefenine vermek câiz olsun.

Binaya vermek câiz değildir.

“Bu binada üç yüz tane fakir talebe oturuyor; bunların mutfağına harcayın.”

Olmaz! Çünkü mutfak canlı bir varlık değildir, şahıslara vermek gerekiyor.

Zekâtın sekiz verilme yeri vardır; o verilme yerlerine verilir ve bizim mezhebimizde temlik şartı vardır.

Onun için herhangi bir yere verilemez.

“Ama hocam, geçmişte bu şekilde verdiğimiz oldu.”

Onları bir daha verirsiniz. Bizim mezhebimize uygun olmuyor.

Soru: Şu anda Ehl-i Kitab var mıdır?

Cevap: Şu bakımdan soruyor:

Kur'ân-ı Kerîm'de "ehl-i kitap" denilen, kendilerine bizden önce kitap indirilmiş kavimler var; yahudilere Tevrat indirilmiş, hıristiyanlara İncil indirilmiş.

Onlara Kur'ân-ı Kerîm'de nasihat edilmiş:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ

*Yâ ehle'l kitâb. "Ey kendilerine kitap verilmiş kavimler!" Tealev ilâ kelimetin sevâin beynenâ ve beyneküm.*² "Sizinle bizim aramızda müşterek olan esasa gelin, Allah'ın varlığını birliğini bozacak laflar söylemeyin, yanlış işler yapmayın, Allah'tan gayrıya ibadet etmeyin, Allah'ın gönderdiği peygamberleri veyahut onların analarını tanrı edinmeyin. Böyle yapıp da kendinizi kâfir durumuna, müşrik durumuna düşürmeyin." diye Kur'ân-ı Kerîm'de onlara hitap var.

Bir başka yerde de buyuruluyor ki;

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ

² 3/Âl-i İmrân, 64.

*Lekad kefere'Illezîne kâlû inna'llâhe hü-
ve'l-Mesîhu'bnü Meryem.*³ “‘Allah, Hz.
İsa'dır.’ diyenler kâfir olmuşlardır.”

Ondan sonra;

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ

*Lekad kefere'Illezîne kâlû inna'llâhe
sâlisü selâseh.*⁴

Hıristiyanların ekânim-i selâsa dedikleri
inanca sahip olanlar kâfirdir.” diye bildiriyor.

Kur'ân-ı Kerîm'de bunlar hakkında;
“Kâfir oldular.” diye bildirildiği için o zaman-
da da bu kanaatte olan insanlar olduğu anla-
şılıyor. Şimdiki zamanın hıristiyanları da bu
kanaatte. Aynı ananeyi devam ettirmişler.

O zaman onlar o kanaatte oldukları hal-
de onlara yine ehl-i kitap deniliyordu; bu
zamanda da aynı kanaatteler; yine “ehl-i
kitap” deniliyor.

Binâenaleyh bu devirde de Allahuâlem,
ehl-i kitap var ama yine onlara Kur'ân-ı
Kerîm'in o âyetleri nasihatte devam ediyor:

³ 5/Mâide, 72.

⁴ 5/Mâide, 73.

Yâ ehle'l-kitâb. “Ey ehli kitap, kâfir duruma düşersiniz, bak böyle yapmayın, Hz. İsa’yı tanrı edinmeyin, Hz. Meryem’e ubudiyet ihsan etmeyin, Cebrail’e tapınmayın, veyahut; ‘Hz. Üzeyir Allah’ın oğludur.’ demeyin.”

Yahudilerin de buna benzer saçma sapan inanışları var; “Böyle demeyin!” diye o âyetler yine bunlara muhatap, yine bunlar kâfir; ehl-i kitap olunca kâfirlikten kurtulmuş değil.

Kâfir çünkü inançları sakat. Şu devirde de ehl-i kitap yok değil, var. Bu bize neden gerekiyor?

“Ehl-i kitabın kestiği yenilir.” diye bir hüküm var. Yahudinin kestiği, hıristiyanın kestiğini müslüman yiyebiliyor. Çünkü onlar puta kesmiyorlar, onlar Allah adına kesiyorlar.

وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ

*Ve taâmü’llezîne ütü’l-kitâbe hıllün leküm.*⁵ “Onların sahanları size helal oluyor.” deniliyor çünkü onlar öteki kavimlerden biraz

⁵ 5/Mâide, 5.

daha fazla, az çok inanç görmüşler, az çok peygamber tanımışlar, az çok Allah âyetini okumuşlar, hatta kitaplarında belki bazı âyetler sağlam, bazıları bozulmuş.

Yarım yamalak da olsa bir şeyleri olduğu için onlara ayrı muamele yapılıyor. O muamele şimdi de yine devam eder.

Neden?

Çünkü bugünkü ehl-i kitabın durumu da Peygamber Efendimiz'in zamanındaki ehl-i kitabın durumu da aynıdır. Onlar da kâfirdi bunlar da kâfir.

Peygamber Efendimiz'i tanımadıktan sonra o zaman da onlar da kâfirdi, bugün de kâfirlar. Kâfirlikten çıkmış olmuyorlar. Ehl-i kitap ama müstesna bir durumları var; bir adım daha atarlarsa imana gelir, Allah'ın yolunda hayırlı bir insan durumuna gelebilirler.

Soru: Tasavvufta aynîleşmek ne demektir?

Cevap: Kardeşimiz bunu nereden duydu bilmiyorum. Aynîleşme, birkaç mânaya gelir:

Bir, “tıpkılaşıma, aynen onun gibi olma.”

Bir de âyin, “eşya” demektir, a’yan “eşyalar” demek oluyor. Aynîleşme, “teşahhus etme, teccessüm etme, cisim hâline gelme” mânasına gelecektir.

Soruyu soranın bunlardan hangi mânayı kast ettiğini bilemiyorum. Tıpkılaştırma, benzeşmeyi mi kastediyor? Yoksa bir şeyin teressüm etmesi, teccessüm etmesi, karşısına gelmesi gibi bir şeyi mi kast ediyor? Onu anlayamadım.

Soruyu soran maksadını izah ederse belki biraz daha anlatabiliriz.

Benzemek.. Mesela kimin kiminle benzeşmesi.

“Müridin mürşide benzemesi” kast ediliyormuş.

Mürşidine uymaya gayret etmesi. Bu önemli bir noktadır.

Biliyorsunuz İslâm terbiyesinde Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* peygamber olarak geldi; etrafına, insanlara İslâm’ı tebliğ etti, onlar da onun ashâbı oldular. Etrafına halkalandılar, bir topluluk meydana getirdiler. Bu topluluk Allah’ın dinine,

yoluna hizmet etti, gelişti, Mekke'den Medine'ye göçtü, Medine'de organize oldu, İslâm devleti kuruldu. Peygamber Efendimiz'den sonra da bu devam etti.

İslâm'ın yetiştirme sisteminde; sistemin mükemmel örneği ortaya koyması, ötekilerin ona benzemesidir. Ana terbiye sistemi budur.

Ondan dolayı Peygamber Efendimiz için de Kur'ân-ı Kerîm'de deniliyor ki;

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ
يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

*Lekad kâne leküm fî resûli'llâhi üsvetün hasenetün li men kâne yercu'llâhe ve'l-yevme'l-âhire ve zekera'llâhe kesîrâ.*⁶ “Allah'a ve âhîret gününe inanan ve Allah'ı çok zikreden insanlar için Hz. Muhammed-i Mustafâ'da, Allah'ın Resûlü'nde örnek bir model olma vasfı vardır.”

Demek ki Peygamber Efendimiz bizim için üsve-i hasenedir. Üsve, “model” demektir. Üsve-i hasene, “en güzel model” dir.

⁶ 33/Ahzâb, 21.

Sahabe-i kirâmın işi nedir? Bizim işimiz nedir?

Peygamber Efendimiz'e benzemek. Vazalarımızda söylediğimiz gibi...

Daha başka yerlerde söylediğimiz, her zaman söylediğimiz nedir?

Resûlullah'ın ahlâkı ile ahlâklanmak, her şeyimizi ona benzetmek.

Niye sakal bırakmışız?

“Sakal sünnettir.” diye.

“Niye tırnaklarımızı kesiyoruz?”

“Kesmek sünnettir.” diye.

“Niye koltuk altlarımızı kazıyoruz?”

“Efendimiz emretmiş.” diye.

“Niye dört rekât öğleden önce kılıyoruz, iki rekât sonra kılıyoruz?”

Hep Peygamber Efendimiz'e benzemeye çalışmaktan kaynaklanıyor.

Peygamber Efendimiz en güzel model olduğundan bu ümmetin ona benzemeye çalışması... Peygamber Efendimiz'in asr-ı saade-

tinden sonraki devrelerde de aynı eğitim metodu devam etmiştir.

Aynı metot. Bir insana uzun boylu bir şeyler anlatsan diyecek ki;

“Ben köylüyüm, tüccarım, yaşlıyım. Ben bu laflardan pek bir şey anlamıyorum, bana şunu kısaca bir gösterebilirsen.”

Hacca geleceklere uzun boylu anlatsam; “Bak Arafat vardır, Mina vardır, Müzdelife vardır; orada şöyle yapacaksın böyle yapacaksın.”

“Vallahi hocam, aklım karıştı hiçbir şey anlayamadım.” der.

Neden?

Nazarî bilgiler sözle anlaşılmaz ama resmini gösterirsen, uygulamasını yaptırırsan; “Bak şöyle olacak; Kâbe şöyledir, şurasının Kâbe olduğunu kabul et, bu tarafa doğru döneceksin. Kâbe'nin şu tarafında duvar vardır, yastıklar duvar olsun, bu duvarın içinden geçersen olmaz, şu tarafından geçeceksin. Burası da Kâbe'nin içinden sayılır, Hacerü'l-Esved tam şu köşededir, oraya geldiğin za-

man şöyle istilam edeceksin.” filan diye gösterirsen anlar.

Onun için gösterme, göze hitap etme iyi bir metottur. Buna *visual metot* deniliyor; “göre göre, göstere göstere bir şeyi tarif etme metodu” deniliyor.

Halkın eğimi için en kolay, en geçerli yöntem budur. Zaten ustaların da çıraklarını yetiştirme metodu budur.

Çırak nasıl yetişir?

Ev ödevi mi yapar? Defter mi tutar?

Yok! Ustasının yanında durarak ustasına yardımcı olur.

“Tut şurasını, ver çekici, ver bir tornavidayı, çevir bakayım bunu, al bakayım bunu, yıka bakayım bunu...”

Çırak böyle yetişir.

Nasıl yetişiyor?

Görerek yetişiyor. Bu, görme metodu. Arkadaşlık metodu, yanında bulunma metodu, buna “sohbet metodu” diyoruz.

Peygamber Efendimiz ahab-ı kirâmını sohbet metoduyla yetiştirdi. Yoksa gökten

pattadak bir kitap inerdi; “Herkes okusun, ona göre imtihan olacaklar, hazırlansınlar.” denirdi.

Öyle olmadı. Peygamber Efendimiz, yirmi üç senede onlara hayatın nasıl olması gerektiğini çırak usta usûlü gibi model olarak anlattı. Model insan. Öğrenecek olan kimseler usûlüyle öğrendi.

Bu metodu en güzel bizim mürşitlerimiz uygulamışlardır. Aynen uygulamışlardır:

“Madem Peygamber Efendimiz ümmeti böyle terbiye etti. O halde ben de böyle terbiye edeyim, bizim de böyle yapmamız lazım.” diye bu yolu sürdürmüşlerdir.

Tıpkı Peygamber Efendimiz’in etrafına ashabını toplayarak onlara anlattığı gibi, şeyh efendi de müritlerini etrafına toplamıştır, İslâm’ı onlara öyle anlatmıştır; aynı metotta, aynı tarzdadır.

Müridin de ilk önce gördüğü şahıs olan mürşidine; namaz kılarken, davranışlarında, şeklinde, şemailinde uyması lazım. Benzemek buradan başlayacak. Model ortada; modele göre ötekiler kendisini benzetecekler.

Bu benzeme tamam olduktan sonra buna *fenâ fi'ş-şeyh* makamı derler, şeyhine benzedi. Ondan sonra *fenâ fi'r-resûl* makamı gelir. Ondan sonra *fenâ fi'llah* makamı gelir.

Ona getiren bir yol olduğundan müridin hocasını, mürşidini, âlimini aynen taklit etmesi, dediklerini tutması gerekiyor. Tabi taklit, affedersiniz “maymun taklidi” şeklinde olmayacak.

Hani maymun tam ağacın altında uyuduğu sırada şapkacının, tüccarın, bir sürü şapkasını çalmış. Bakmış ki şapkaların hepsi maymunların kafasında. Bağırır, çağırır, maymunlardan şapkasını almak mümkün değil. Ağaçların üstünde kovalaması mümkün değil. Aklına bir kurnazlık gelmiş.

Başına şapkayı geçirmiş, onlar da geçirmişler, ondan sonra başındaki şapkayı çıkarmış, yere atmış bütün maymunlar da şapkalarını yere atınca toplamış.

Bir fıkra ama bu taklit, bu tarzda değil, tavsiyelerini tutmak tarzında. Mürşidin her şeyini taklit etmek bazen tehlikeli olur. Çünkü mürşid, bazı işleri özel sebeplerle yapar. Öteki o özel sebepleri bilmiyorsa onu aynen

taklit etmesi uygun olmaz. Buyruğunu ve tavsiyesini tutacak; ötekilerde de gözünün içine bakacak. Yapması gerekeni yapacak, yapması gerekmiyorsa; “vardır bir hikmeti” diyecek.

Ben yazı yazıyorum; âyetten, hadisten, delilden örnekleri getirerek, sigara içmenin doğru olmadığını anlatmaya çalışıyorum. Bazıları bana diyorlar ki; “Şeyhlerden falanca da içmiş!”

Şeyhlerden falanca içmişse onun bir başka sebebi vardır. Ya içen insanlara yanaşıp onları da kurtarmak içindir ya da onlara göre bir başka sebebi vardır.

Sigara içmek mekruhtur. Alimlerin, fıkhın hükmü kesindir. Bazı alimler “Haramdır.” demişler, ilk çıktığı zaman demişler, şimdi diyenler var. İhtilafı bir meseledir ama hiçbiri de; “İyidir, hoştur.” dememiştir. Doktorlar da; “Zararlıdır.” diyor.

Bunun karşısına; “Bazı şeyhler içmiş.” diye bir gerekçeyle çıkılmaz. Çünkü onun o işi yapmasının irşatla ilgili bir sebebi vardır.

Bir arkadaş, bir başka arkadaşını göstererek; “Bu teknik üniversitedeyken çok iyi fut-

bolcuydu, yaman top oynardı. Ben bunu derviş yapıncaya kadar, tekkemize alıştııncaya kadar, getirinceye kadar bunun yanında az mı top oynadım?” diyor.

Top oynamaya hevesli olduğundan değil; o arkadaşı sevmiş, onu kurtarmak istemiş onun yanında top oynayarak ahbablığını elde ettikten sonra almış, getirmiş, Abdülaziz hocafendiye bağlamış. Şimdi ondan daha iyi derviş. Bağlanan birinciden daha iyi derviş şimdi. Bazen böyle olur.

Mesela yaban atını yakalayacak bir usta, eline kemendi aldı; yaban atını kırdı yakalayacak.

Nasıl yapar?

Kovalamaya başlar. Yanına gelir, yanında uzun müddet paralel gider, paralel gider, gider, gider; ondan sonra onun üzerine atlar, yavaş yavaş yorulduktan sonra yavaşlattırır, sonra böyle bir şeye sahip olur. Bir müddet paralelinde gidip öyle kazanırlar.

Evliyâullahtan birisini anlatıyorlar, hangi kitaptan okuduğumu şu anda kesin bilemeyeceğim ama *Risâle-i Kuşeyriye*'de olabilir.

Evliyâullahtan bir zât, namusunu satan kötü bir kadına gitmiş:

“Senin geceliğın kaç para?” demiş.

“İki altın, üç altın, beş altın.” neyse...

“Peki, al parayı, gel benimle.”

Gitmişler gitmişler, eve gelmişler.

Eve gelince demiş ki;

“Şimdi sen, ben ne dersem yapacak mısın?”

“Yapacağım.”

“Tamam, gir şuraya, usûlüne uygun olarak güzel bir gusül abdesti al, ondan sonra şu elbiseleri giy.”

Ona gusül abdesti aldirmiş, namaz abdesti aldirtmiş, almasını söylemiş, güzelce örttürmüş. Ondan sonra; “Karşıma geç, benim söylediğim sözleri tekrar et bakalım.” demiş, bir güzel tevbe ettirmiş:

Allâhümme ente Rabbî lâ ilâhe illâ ente halaktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve vâ'dike me'steta'tü eüzü bike min şerri mâ sana'tü ebûü leke bi-ni'metike aleyye ve ebûü bi-zenbî fa'ğfirlî zünûbî fe-innehû lâ

yağfırü'z-zünûbe illâ ente bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn.

Ondan sonra “Şu karşı odaya git, orada namaz kıl.” demiş.

“Paranı vermedim mi? Namaz kıl.” demiş, parayla namaz kıl.

Bu tarafta da açmış elini, göz yaşları içinde demiş ki;

“Yâ Rabbi! Ben senin kullarından bir kulum, kötülükten çektim, parasını verdim, gusül abdesti aldurdım, tevbe ettirdim, namaz kıldırttım, benim yapacağım dışını düzeltmek, ben dışını düzelttim yâ Rabbi, sen de kalbini düzelt, aklını düzelt.” demiş.

İçeriden bir hıçkırık bir ağlama; kadıncağz tövbekar olmuş, ağlayarak kalkmış, gitmiş. “Ondan sonra iyi insan olmuş.” derler, kitap böyle yazıyor.

Bu evliyâullahın işlerine akıl ermez. Akıl ermediği için de herkes her şeyini tam anlayamaz. Her sözünü tam anlayamaz; körü körüne taklit uygun değil. Bunu onun için söylüyor.

Allahu Teâlâ hazretleri, bizi rızasına uygun işleri yapmaya muvaffak eylesin. Yolunda daim, zikrinde kâim eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

11 Zilhicce 1411 / 24.06.1991

Mekke

[Bütün HAC VE UMRE SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

